

Kopsavilkums: Ekspertu diskusija par nodokļu politikas reformu

Datums: 30.03.2017.

Vieta: Eiropas Savienības māja (Aspazijas bulvāris 28)

2017.gada 30.martā Fiskālās disciplīnas padome (turpmāk – FDP) sadarbībā ar Eiropas Komisijas pārstāvniecību Latvijā organizēja diskusiju par Finanšu ministrijas piedāvāto Latvijas nodokļu politikas reformu. Diskusijā piedalījās pārstāvji no Finanšu ministrijas, Eiropas Komisijas, Ekonomikas ministrijas, Latvijas Darba devēju konfederācijas un komercbankām. Diskusijas ietvaros tiek vērtēta nodokļu politikas reformas ietekme uz konkurētspēju, uzņēmējdarbību, nevienlīdzību, kā arī piedāvāto izmaiņu ietekme uz valsts budžeta bilanci.

Ievadkomentārus teica Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā vadītāja Inna Šteinbuka un Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētājs Jānis Platais.

Inna Šteinbuka norādīja, ka pašreiz notiek plašas diskusijas par iecerēto nodokļu reformu. Tika minēts, ka Eiropas Komisijas vērtējumā Latvijas progress budžeta politikas jomā ir ierobežots, taču fiskālās disciplīnas ziņā Latvijas rezultāti uz kopējā Eiropas Savienības fona ir teicami. Ieviešot nodokļu reformu ir nepieciešams rūpīgi izvērtēt, kā šī reforma ietekmēs tautsaimniecības attīstību, kā arī fiskālo politiku. Jānis Platais norādīja, ka jau mēnesi notiek diskusijas par Finanšu ministrijas iecerēto reformu un iepazīstināja klātesošos ar pasākuma darba kārtību.

Ar Finanšu ministrijas nodokļu sistēmas reformas piedāvājumu klātesošos iepazīstināja Finanšu ministrijas valsts sekretāra vietnieks Ilmārs Šņucins.

Savā prezentācijā Ilmārs Šņucins norādīja, ka pie pašreizējiem IKP izaugsmes tempiem Latvija Eiropas Savienības vidējo labklājības līmeni sasniegs tikai pēc 50 gadiem. Nodokļu reforma paredz kāpināt ekonomikas izaugsmes tempu un mazināt ekonomisko nevienlīdzību. Valsts budžeta ieņēmumi tiks kāpināti, mazinot nevienlīdzību un stiprinot konkurētspēju un eksportspēju. Finanšu ministrijas piedāvātais modelis paredz samazināt IIN pamatlikmi, taču ir plānots atcelt atlaides un zemākas likmes ienākumiem no kapitāla un dividendēm. Būtiskas izmaiņas paredzēts ieviest arī UIN regulējumā, ceļot pamatlikmi līdz 20%, taču reinvestētā peļņa tiks apliekta ar 0% likmi. Tiek plānots celt minimālo algu un diferencēt neapliekamo minimumu. Ilmārs Šņucins norādīja, ka reformas rezultāti ilgtermiņā dod budžeta ieņēmumu pieaugumu, lai gan īstermiņā tiek paredzēts iztrūkums.

Ar Ekonomikas ministrijas redzējumu par nodokļu sistēmas reformu klātesošos iepazīstināja valsts sekretāra vietnieks Raimonds Aleksejenko.

Savā prezentācijā Raimonds Aleksejenko norādīja, ka reformas ieviešana ļautu vidējā termiņā panākt sabalansētu ikgadēju 5% IKP pieaugumu. Tika apgalvots, ka pašlaik Latvija no citām Baltijas valstīm atpaliek eksporta apjomā, un vietējo uzņēmumu stratēģijas nav vērstas uz inovāciju attīstību. Piemērojot 0% likmi reinvestētai peļņai, tiktu (i) palielinātas iespējas piesaistīt papildu finansējumu, (ii) kāpināta produktivitāte un (iii) uzlabota konkurētspēja. Šie faktori nodrošinātu straujāku IKP izaugsmi.

Ar Fiskālās disciplīnas padomes nostāju klātesošos iepazīstināja Fiskālās disciplīnas padomes priekšsēdētājs Jānis Paltais.

Savā prezentācijā Jānis Platais norādīja, ka valdības deklarācijā ir uzstādīts mērķis kāpināt nodokļu iekasējamības līmeni, neparedzot finansējuma samazinājumu publiskajiem pakalpojumiem. Padomes nostāja ir, ka piedāvātā reforma nerisina dažas pašreizējās nodokļu sistēmas nepilnības (piemēram, attiecībā uz mikrouzņēmuma nodokli) un atsevišķas reformas ir ar lielu īstermiņa risku (piemēram, 0% likmes piemērošana reinvestētai peļņai). Jānis Platais uzsvēra, ka jāsaprot un rūpīgi jānovērtē reformu ietekme uz budžeta bilanci tuvākajos gados,

lai izvairītos no palielināta deficīta līmeņa un valsts parāda pieauguma. Nodokļu sistēmas reformām jānodrošina valsts spēja finansēt publiskos pakalpojumus un risināt nākotnes izaicinājumus, jo, konverģējot uz Eiropas Savienības vidējo līmeni, mazākā mērā varēs paļauties uz ārvalstu finansiālo palīdzību.

Ar Eiropas Komisijas provizorisko vērtējumu sarunas dalībniekus iepazīstināja ekonomists Jānis Mālzubris.

Prezentācijā tika uzsvērts, ka Latvija šobrīd pilnā mērā izmanto atkāpes attiecībā uz budžeta deficītu, lai līdz 2018. gada beigām ieviestu pensiju reformu un turpinātu ieviest veselības aprūpes sistēmas reformu. Jānis Mālzubris apgalvoja, ka pašlaik neskaidrs ir reformas finansēšanas avots un Eiropas Komisijas aprēķini uzrāda, reformas ietekme uz nevienlīdzības mazināšanu būs niecīga.

No makroekonomiskā skatpunkta uz nodokļu sistēmas reformu piedāvāja raudzīties Bankas Citadele ekonomists Mārtiņš Āboliņš.

Ekonomists minēja, ka, raugoties optimistiski, IIN samazināšana un UIN reforma varētu veicināt uzņēmēju konkurētspēju un ekonomikas izaugsmi tuvākajos gados visticamāk paātrināsies neatkarīgi no nodokļu politikas. No otras puses, ieviest reformu uz deficīta rēķina varētu būt riskanti, jo pieņēmumi par ēnu ekonomikas mazināšanos un straujāku izaugsmi var nerealizēties, tādējādi radot ilgtermiņa iztrūkumu budžeta ieņēmumos. Lai ierobežotu negatīvā scenārija ietekmi uz valsts finansēm jābūt skaidri definētiem kompensējošiem pasākumiem un nosacījumiem, cik ilgi un kādu deficīta līmeni valdība ir gatava pieļaut.

Vērtējums par ietekmi uz uzņēmumiem un nevienlīdzības mazināšanu sniedza Latvijas Darba devēju konfederācijas Sociālo lietu un sociālās drošības eksperts Pēteris Leiškalns.

Prezentācija tika norādīts, ka esošais nodokļu slogs rada virkni negatīvo efektu un ierobežo ekonomikas izaugsmi, tāpēc bija "nobriedusi" nepieciešamība pēc reformas. Pēteris Leiškalns uzsvēra, ka, lai gan sociālās apdrošināšanas iemaksas Latvijā ir salīdzinoši augstas, tajās nav iekļauta veselības apdrošināšana. Kā būtisku problēmu eksperts uzsvēra arī ēnu ekonomiku, pie kuras augstā līmeņa daļēji vainojamas arī augstās nodokļu likmes.